

“Involta” Ilmiy Jurnali

Vebsayt: <https://involta.uz/>

THE CONTENT OF THE USE OF MONTESSORI METHODOLOGY IN TEACHING STUDENTS OF PRESCHOOL EDUCATION

Kodirova Lobar Shovkat kizi.

Pedagogical Institute of Karshi State University, Master of Preschool Education,
1st stage

Annotation: This article discusses the content of using the Montessori method in the education of preschoolers and its recommendations, the meaning and ways of using the Montessori method in the early detection and development of internal abilities and abilities of preschoolers.

Keywords: Preschool education, preschool education system, younger children, preschoolers, upbringing, Montessori methodology, child-friendly environment, inner potential, abilities, development.

Annotatsiya: Ushbu maqolada “Maktabgacha ta’lim tashkiloti tarbiyalanuvchilari ta’lim-tarbiyasida montessori metodikasidan foydalanish mazmuni” va bu haqida takliflar, maktabgacha yoshdag'i bolalarning ichki imkoniyatlari va qobiliyatlarini erta aniqlash va rivojlantirishda Montessori metodikasidan foydalanishning ahamiyati va yo'llari haqida ham yoritilgan.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lif, maktabgacha ta'lif tizimi, yosh, maktabgacha yoshdagi bolalar, ta'lif-tarbiya, Montessori metodikasi, bola uchun tayyorlangan muhit, ichki imkoniyatlar, qobiliyat, rivojlantirish.

Аннотация: В данной статье рассматривается содержание использования метода Монтессори в воспитании дошкольников и его рекомендации, значение и пути использования метода Монтессори в раннем выявлении и развитии внутренних возможностей и способностей дошкольников.

Ключевые слова: Дошкольное образование, система дошкольного образования, возраст, дошкольники, воспитание, методика Монтессори, благоприятная среда для ребенка, внутренний потенциал, способности, развитие.

Buguni kunda jahon hamjamiyatida ta'lif sohasiga e'tibor har qachongidan ham kuchayib bormoqda. Yurtimizda ham yosh avlodga ta'lif-tarbiya berish, ularni zamonaviy bilimlar bilan qurollantirish, yuksak ma'naviyatli va yuqori intelektual salohiyatli etib tarbiyalash borasida salmoqli ishlar amalga oshirilmoqda. Bu borada shaxsan Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning o'zlari tashabbus ko'rsatayotganliklari, ta'lif tizimida tub burilish va o'zgartirishlar kiritilayotganini ham ta'kidlab o'tish joiz. “Bolalar tarbiyasi jarayoniga o'z ishini puxta biladigan, malakali va har bir bolaga individual yondasha oladigan pedagog-kadrlarni jalgilgan holda, ularni go'dakligidan ongi va tafakkurini to'g'ri shakllantirib bormasak, kelajakda yuksak saviya, bilim va ma'naviyatga ega bo'lgan barkamol avlodni tarbiyalash qiyin bo'ladi” – deb ta'kidlaydi Prezidentimiz 2018-yil 14-fevralda bo'lib o'tgan maktabgacha ta'lif tizimini isloh qilish va rivojlantirishga bag'ishlangan videoselektorda. [6] Ushbu fikrlardan ko'rinish turibdiki, bugungi kunda maktabgacha yoshdagi bolalarning qobiliyatlarini erta aniqlash va ulardagi hayotiy ko'nikmalarni shakllantirib borish har qachongidan ham ahamiyatli masaladir. Bundan tashqari O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-

maydagi “O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi qarori misolida ko‘rsak, mazkur konsepsiya maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish, bolalarning sifatli maktabgacha ta’limdan teng foydalanishini ta’minlash, maktabgacha ta’lim xizmatlarini rivojlantirish, bir so‘z bilan aytganda, maktabgacha ta’lim tizimini rivojlantirishning maqsadli vazifalarini qamrab olgan bo‘lib, jarayonning ustuvorliklari va bosqichlarini belgilab beradi. Hamda maktabgacha ta’lim tizimini qayta ko‘rib chiqish va uni yanada takomillashtirish vazifalari belgilab berildi. [1] Bu muammolarni to’laqonli hal etishda o‘qituvchi-pedagogning intellektual salohiyati va kasbiy mahorati muhim ahamiyat kasb etadi. Shu boisdan ham amalga oshirilayotgan ishlarni pedagogik tahlil qilish, ta’lim-tarbiyaviy jarayonlarining samarali kechishini ta’minlash zaruriyati yuzaga keldi. Insonni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash xalqimizning azaliy orzusi bo‘lib, ajdodlarimiz ma’rifat, ma’naviyat va madaniyatni qanday qilib yosh avlodga o’rgatish, ularni komillikka yetaklash yo’llari, qonun-qoidalalarini muttasil izlaganlar. Shuningdek, mazkur masalalar bo‘yicha chet davlatlarda pedagog-psixolog va olimlar tomonidan talaygina ilmiy izlanishlar olib borilgan. Shunday ishlardan biri Montessori ta’lim texnalogiyasidir. Bu mohiyatan hayotdan o’zlashtirilgan “tabiiy” usul bo‘lib, bola ta’lim-tarbiyasida har tomonlama mukammalligi bilan ommalashgan. Montessori ta’limining asoschisi Italiyalik shifokor hamda pedagog Maria Montessori bo‘lib, u dastlab aqliy rivojlanishdan ortda qolgan bolalar uchun “Casa Dei Bambini” nomli bolalar ta’lim-tarbiya muassassasini tashkil etadi. Hamda ushbu bolalarga mo’ljallangan o’quv qurollari va ilmiy o’quv anjomlarini tayyorlab bolalarda turli xil mashg’ulot o’tkazadi. Vaqt o’tgan sayin bolalar asta-sekinlik bilan ixtiyoriy ravishda o’zlariga ma’qul bo’lgan faoliyatlarni tanlab ularni diqqat bilan bajaradilar. Montessorining harakatlari natijasida aqliy jihatdan nuqsonli bolalar sekin-astalik bilan normal holatga kela boshlaydi. Shundan so’ng Montessori ta’lim tizimi butun dunyoga mashhur bo’ldi. Montessori ta’lim dasturining o’ziga xosligi shundaki, bola uchun maxsus tayyorlangan o’qitish muhitida bolaning mustaqil faoliyatini

tashkil etish hamda amalga oshirish, bolaning sezgi organlarini mukammal darajada rivojlantirish orqali bolalar ta'lim-tarbiya jarayoni samaradorligini oshirishdir. Montessori o'qitish uslubi bolaga o'zi o'rganishni istagan narsani tanlashga imkon berish bilan boshlanadi. Montessori ta'limi o'z-o'ziga yo'ntirilgan va bu bolalar o'quv jarayonida tajribaga ega bo'lishga undaydi.[2] Montessori ta'limining asosiy vazifalari bolalarning yashiringan imkoniyatlarini oshkor etish, ijtimoiy intelektual, hissiy va amaliy hamda akademik ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Shuningdek, ushbu dasturda bolalarning o'zidagi mag'rurlik hamda hurmat hissi ularni bilimni sevishga undovchi muhim omil sifatida yoritilgan. Bundan tashqari, bolalarning kichik-kichik yutuqlari ham ularni rag'batlantirishda katta ahamiyatga ega ekanligiga alohida urg'u berilgan. Montessori ta'limi haqida gapirar ekanmiz, yaqinda bu ta'limga oid quyidagi fakt dunyo miqiyosida juda ommalashdi. [3]

“Google kompaniyasi asoschilari Sergey Brin va Larry Page, Microsoft kompaniyasi asoschisi Bill Geyts, Apple kompaniyasi asoschisi Stiv Jobs, Amazon kompaniyasi asoschisi Jeff Bezon, Wikipediya yaratuvchisi Jimmi Ueily, YAHOO CEO Marissa Mayer, Amerikaning avvalgi prezidentlari Bill Clinton va Barack Obama kabi dunyoga mashhur shaxslar o'zlaridagi “Empatik qobilyat” va “Yaratuvchanlik qobilyat”i Montessori bolalar bog'chasidan boshlanganligi haqida aytdilar! “Yuqorida keltirib o'tilganlarga asoslanib, Montessori ta'limining qay darajada ustuvor ekanligini bilish mumkin.[3]

Bizga ma'lumki, erta rivojlanish yangi tug'ilgan chaqaloqning aqliy salohiyati va cheksiz yashirin imkoniyatlari bilan bog'liq. Albatta, endi tug'ilgan chaqaloq mutlaqo ojiz, ammo, shu ojizlik ostida yashirin imkoniyatlar beqiyosdir. Yangi tug'ilgan chaqaloqning miyasi oppoq qog'oz kabitidir. Ana shu qog'ozga nima yozilishi bolaning qanchalik zehnli bo'lishini belgilab beradi. Shunday ekan, bolalarni eng kichik davrdan boshlab kundalik hayot ko'nikmalariga o'rgatib borish ularning kelgusidagi mustaqillik, o'z-o'ziga xizmat ko'rsatish, murakkab vaziyatlardan o'z kuchi bilan chiqib keta olish kabi xususiyatlarni shakllantirishda

asos bo'lib xizmat qiladi. Bola turli vaziyatlarda qiyinchilikka uchraganda uning yaqinlari, ota-onasi, tarbiyachisi bolaga tushuntirish ishlarini olib borishi, uning uchun vazifalarni bajarib berishi, o'g'it-nasihatlar qilishi tabiiy hol. Ammo bunday yo'l har doim ham samarali bo'lavermaydi. Bunday vaziyatda kattalar bolaga yaqqol namuna bo'lishi samarali usullardan biri hisoblanadi. Misol tariqasida shuni keltirish mumkin, deylik, ona taom tayyorlayapti, bola esa uning atrofida onani kuzatyapti, ammo, onaning tayyorlagan taomi kutilgandek chiqmadi. Bunday vaqtda ona taom tayyorlashni to'xtatib qo'yishi bolaga salbiy ta'sir etib, bola ham kelgusida qiyin vaziyatga tushganda, bu jarayonni shunchaki to'xtatib qo'yishi mumkin. Aksincha, yuqoridagi vaziyatda ona o'xshata olmagan taomni qaytadan tayyorlab kutilgan natijaga erishishi esa, bolaning ham har bir qiyin vaziyatda shunday yo'l tutishiga sabab bo'ladi. Bu jarayon orqali bolalar turli to'siqlarni yengib o'tishni, o'z mustaqil fikriga hamda o'z kuchiga tayanishni o'rganadilar. Bu ham o'z navbatida bola o'z ustida ishlashiga va tabiiy holda o'z imkoniyatlarini ochishiga turtki bo'lib xizmat qiladi.

Bolaning ichki imkoniyati va qobilyatlarini aniqlashda turli usullarni qo'llash, mutaffakkirlarimiz va chet el pedagoglarining asarlarini hayotga tadbiq etish katta samara beradi. Hamda bolalarning o'ziga xos xususiyatlariga asoslanib, ularga turli xil usullarda samarali ta'lim-tarbiya berish bugungi kun talabi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida PQ-4312 08.05.2019.
2. Lee Youngil “몬테소리교육의 이론과 실제-일상생활”(Montessori ta'limi nazariyasi va amaliyoti- kundalik hayot sohasi) Janubiy Koreya Seul “상조사” 2007. 27-bet.
3. Nishanova Z., Qurbonova Z., Abdiev S. Psixodiagnostika va eksperimental psixologiya. “Tafakkur bo'stoni” T.: 2011y. 138-142 bet.

4. O‘zbek tilining izohli lug‘ati. Davlat ilmiy nashriyoti, –T.: 2008.IV jild,13-bet.
5. Keldiyarova V. B. Qodirova.L.Sh.Bolalarning qobilyatlarini erta aniqlashda obrazli tafakkurning ahamiyati //инновационные подходы в современной науке. – 2020. – C. 50-54.
6. <https://uza.uz/oz/posts/prezident-maktabgacha-ta-lim-tizimini-islohqilishga-bag-ish-14-02-2018>.

Internet saytlari:

www.ZiyoNet.uz

www.mobile.kyobobook.co.kr

www.Edu.uz